

навчання, яке здійснюється повністю в режимі онлайн, але не перешкоджає реалізації змішаного навчання.

У зарубіжній та вітчизняній літературі проблема змішаного навчання розглядається по різному. Зарубіжні автори приділяють увагу елементам змішаного навчання та досвіду його реалізації у різних країнах [2]. У дослідженнях наголошується, що змішане навчання бере своє походження з двох історично відокремлених освітніх систем: традиційної та розподіленої, у центрі якої знаходиться технологія.

У той же час у системі змішаного навчання як сукупності елементів, об'єднаних певною взаємодією для виконання функцій освітнього процесу, на перший план виходять основні аспекти:

- інституційний – наявність в організації стратегії електронного, зокрема змішаного навчання;
- управлінсько-технологічний – організація та управління навчальним процесом, у якому поєднані традиційні форми та електронні технології;
- педагогічний – розробка методик, моделей та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в електронному середовищі навчання.

Таким чином, в управлінсько-технологічному плані засоби ІКТ, служби підтримки та управління забезпечують реалізацію змішаного навчання у ВВНЗ.

Список використаних джерел

1. Бабакова Л., Новицька О. Моделі, технології та перспективи дистанційного та змішаного навчання іноземної мови в ВНЗ. *Editor Coordinator*, 2021. С. 41–46.

2. Titor A. Six Surprising Facts about Airline Crashes. *Авіація та космонавтика: стан, досягнення і перспективи*: матер. XXXVI Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих учених, курсантів та студентів, яка присвячена Всесвітньому Дню авіації і космонавтики. Ч. 1. (Кіровоград, 12 квітня 2016 р.). Кіровоград: КЛА НАУ, 2016. 440 с.

Олександр Торічний

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології, педагогіки
та соціально-економічних дисциплін

Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький, Україна

**ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ НА ОСНОВІ
МЕТОДА ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ СИТУАЦІЙ**

У статті розглянуто актуальну в педагогіці проблему пошуку ефективних механізмів розвитку управлінських компетенцій майбутніх офіцерів-прикордонників. З'ясовано, що зазначена проблема потребує додаткового вивчення та дослідження, оскільки управлінська компетентність є важливою складовою готовності офіцера-прикордонника до професійної діяльності. Зокрема, в якості інноваційного методу навчання, розглядається можливість використання в освітньому процесі майбутніх офіцерів-прикордонників методу оперативно-службових ситуацій, який спрямований на формування саме управлінських компетенцій у курсантів вищого військового навчального закладу ДПСУ. Даний метод всебічно охарактеризовано, виявлено його особливості та основні риси, що відрізняються від кейс-методу. Коротко описано алгоритм застосування запропонованого методу під час проведення занять з військово-професійних дисциплін, визначено його перспективи як дієвий механізм щодо всіх видів педагогічного контролю. Зроблено акцент на дослідницькому потенціалі, який може бути основою створення моделі процесу формування управлінських компетенцій. На підтвердження ефективності застосування методу оперативно-службових ситуацій у підготовці курсантів, подано результати педагогічного експерименту, проведеного у НАДПСУ. Надійність та точність висновків формуючого експерименту, зроблених на підставі обмеженого статистичного матеріалу, підтверджується результатами застосованих методів математичної статистики. У галузі військової освіти очевидно є необхідність пошуку, впровадження сучасних інноваційних методів навчання та педагогічних технологій, здатних підвищити ефективність розвитку у курсантів та офіцерів управлінських компетенцій, актуальних для прийняття управлінських рішень у професійній діяльності. Один з них – це метод оперативно-службових ситуацій, що має інтегративні та адаптивні можливості у формуванні управлінських компетенцій.

Ключові слова: *формування управлінських компетенцій, майбутні офіцери-прикордонники, інноваційний метод навчання, метод оперативно-службових ситуацій, управлінські рішення, компетенція, командири підрозділів, метод дослідження.*

Соціальні та політичні зміни та активізація конфлікту на сході нашої країни, переросло в повномасштабну війну між Україною та російською федерацією, що проходить майже по всій території нашої держави. Керівництвом держави, а також прикордонного відомства – Державної прикордонної служби України (надалі – ДПСУ), своєчасно вживається комплекс заходів щодо протидії агресії, актуальним загрозам та небезпекам. Особлива увага приділяється підвищенню якості підготовки офіцерських кадрів, зокрема, фахівців у галузі військового управління. Серед них – командири прикордонних підрозділів, оскільки саме від них залежить успіх виконання поставлених завдань.

Відповідно до Закону України «Про Державну прикордонну службу України», на прикордонне відомство покладено захист від будь-яких спроб незаконного перетину лінії державного кордону України, збройних конфліктів та інших провокацій на кордоні. В умовах сьогодення це завдання реалізується у взаємодії зі Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями під час відбиття повномасштабного вторгнення на територію України з боку російської федерації.

Що стосується підготовки персоналу ДПСУ, то, наприклад, Стратегічний оборонний бюлетень України [1] визначає низку важливих завдань перед військовою освітою. До таких завдань, зокрема, належать: трансформація військової освіти, в основі якої передбачено набуття нових освітніх і професійних компетентностей військовослужбовцями.

Розширення кола завдань та повноважень персоналу ДПСУ тягне за собою необхідність опанування новими компетенціями, що передбачає внесення змін до концепції проблемно-діяльнісного навчання, яка реалізується в межах основних освітньо-професійних програм підготовки майбутніх офіцерів у напрямку формування додаткових компетенцій, зокрема управлінської компетентності.

Проведений аналіз освітньо-професійних програм, що реалізуються в навчальних закладах ДПСУ, засвідчив, що при їх розробці не було повною мірою враховано розширення кола оперативно-службових завдань офіцерів-прикордонників саме під час воєнного стану, зокрема у сфері управління особовим складом військових підрозділів.

Компетентність тлумачиться сьогодні як практична обізнаність, тобто професіоналізм, як знання відповідної галузі діяльності, як практичні та соціальні навички [2]. Тобто, у нашому розумінні, компетентність – це здатність фахівця виконати робоче завдання та досягти певної мети.

Відповідно до цього, під управлінською компетентністю розуміють особисті можливості людини (посадової особи), її знання, досвід (кваліфікацію), що дозволяє брати участь у розробці певного кола управлінських рішень або вирішувати питання завдяки наявності в нього певних знань і вмінь у сфері управління.

Одним із найперспективніших методів навчання, доцільних у формуванні в курсантів управлінських компетенцій і який був визнаний вітчизняними вченими – це кейс-метод [3]. Його особливість полягає у використанні реальної інформації, взятої із професійної практики, для створення ситуацій, які необхідно вирішити курсантам. Оскільки управлінське рішення ототожнюється із процесом, схожим на процес управління, то вони його і вивчають.

Суть такого методу полягає в тому, що курсанти працюють з інформацією, викладеною у оперативно-службових ситуаціях, що базуються на реальних подіях із практичної діяльності ДПСУ, а у зміст ситуації включено вичерпний обсяг даних, що потрібні для її вирішення. Ключовою особливістю ситуацій, що створюються, є проблемний характер поданих подій. Вони можуть бути різноспрямованими та торкатись будь-

якої галузі професійної діяльності офіцера-прикордонника: командну, педагогічну, виховну, військово-технічну, адміністративно-господарську.

Метод оперативно-службових ситуацій має багато спільного з методом конкретних ситуацій, зокрема загальні позитивні якості. Водночас використання методу оперативно-службових ситуацій під час навчання курсантів НАДПСУ дозволило виявити його відмінні риси, що визначають його актуальність для застосування у військовій освіті.

По-перше, на відміну від традиційних кейсів, усі оперативно-службові ситуації складаються з двох частин (графічної та текстуальної), що виконують інформаційну функцію і допомагають курсантам вивчати, усвідомлювати та оцінювати ситуацію. Графічна частина виконується на топографічній карті, великомасштабному плані чи схемі місцевості. На неї із застосуванням тактичних умовних знаків наноситься тактичний епізод (згідно з темою заняття) одного з видів оперативно-службових завдань, що виконуються тактичним підрозділом (відділенням, взводом, ротою, батальйоном). Текстуальна частина включає ще й відомості розпорядчого характеру, що вказують на необхідність виконання тих чи інших дій на певній посаді.

По-друге, з урахуванням застосування методу оперативно-службових ситуацій на заключному етапі для виконання ухваленого управлінського рішення допускається використання озброєння, військової техніки, засобів зв'язку та імітаційних засобів. Це дозволяє курсанту, який здійснює у навчальних цілях обов'язки командира підрозділу, наочно бачити результати того, як прийняте ним рішення реалізується на практиці, у житті.

По-третє, щодо часу, необхідного курсантам до ухвалення рішення, слід керуватися затвердженими нормативами. Наприклад, для отримання оцінки «відмінно» командир взводу має ухвалити рішення та зробити відповідну доповідь за 10 хвилин, «добре» – 12, «задовільно» – за 15 хвилин. Командир роти, виконуючи ці ж дії, повинен укластися в 15, 17 і 20 хвилин відповідно.

По-четверте, важливо враховувати і рівень навчально-пізнавальної діяльності курсантів при складанні оперативно-службових ситуацій, розподіляючи їх на репродуктивні, продуктивні та творчі. Репродуктивні оперативно-службові ситуації складаються з урахуванням керівних документів (статутів, настанов, наказів і розпоряджень). Вони повинні містити єдино правильне рішення, подібне до того, що зазначено в керівних документах. У продуктивних оперативно-службових ситуаціях знаходять відбиток проблемні питання, які передбачають від однієї до трьох правильних рішень, які курсанти шукають самостійно, використовуючи відомі їм способи дій підрозділів, і навіть нові чи нестандартні.

Таким чином, в галузі військової освіти очевидною є необхідність пошуку, впровадження сучасних інноваційних методів навчання та педагогічних технологій, здатних підвищити ефективність розвитку у

курсантів та офіцерів управлінських компетенцій, актуальних для прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» : Указ президента України від 20 серпня 2021 року № 473/2021.
2. Ничкало Н. Г. Теоретико-методологічні проблеми і перспективи розвитку досліджень з неперервної професійної освіти : у 2 ч. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Київ : Либідь, 2001. Ч. 1. 392 с.
3. Зубар К. І. Інструктивні матеріали по впровадженню кейс-методу, 2006. 65 с. URL : <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/>.

Ірина Туровська
аспірантка

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Авторка піднімає питання щодо розкриття ефективності інтерактивних методів навчання у процесі формування професійно-мовленневої компетентності студентів медичних коледжів. Наголошено на тому, що інтерактивні методи дають змогу вчитися взаємодіяти між собою. Серед інтерактивних методів популярністю у студентів користуються ділові та рольові ігри; творчі завдання; тренінги; практикоорієнтовані проекти.

Ключові слова: професійно-мовленнева компетентність, інтерактивні методи навчання, інтерактивне навчання, студенти медичних коледжів.

У сучасних надзвичайно складних військових умовах, коли суспільство зазнає постійних політичних, економічних і соціальних перетворень, кожна особистість має бути свідомо підготовлена до них. Пріоритетним завданням сучасної системи медичної освіти є формування компетентних фахівців медичного профілю, яким властива етика професійно-міжособистісного спілкування. Специфіка медичної практики під час реалізації професійних завдань ґрунтується на загальнокультурних цінностях і етичних цінностях медичного фахівця.

У процесі взаємодії з різними суб'єктами професійної діяльності значущою є орієнтація на загальнолюдські цінності, серед яких важливе місце посідає комунікація, спрямована на утвердження гуманістичних цінностей професійної діяльності майбутніх медиків.